

Труфіна Ж.С.,

к.е.н., доцент

Труфен А.О.,

к.е.н., старший викладач

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного інституту

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ, СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

У статті визначаються проблеми ефективності освітньої діяльності та основні напрямки її підвищення. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення організації освітньої діяльності та шляхи поліпшення фінансування цієї галузі.

Ключові слова: *вища школа, фінансове забезпечення, державний бюджет, заробітна плата.*

Постановка проблеми. Упродовж століть вищі навчальні заклади відігравали провідну роль у підготовці молоді до професійного життя і сприяли формуванню цивілізованого суспільства. Водночас ВНЗ є відповідальними перед суспільством за розвиток економіки, культури, освіти і науки.

В умовах глобальних змін перед ВНЗ постають нові завдання, які полягають у підвищенні ролі та їх вагомому внеску в розв'язанні актуальних проблем сучасності: вирішення енергетичних проблем, прискорення технологічного прогресу, збільшення тривалості життя, збереження довкілля, питань зміни клімату тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми нових підходів ВНЗ як складових національних економік та напрямів фінансування неодноразово досліджувалися зарубіжними вченими Е.Тоффлером, Тойнбі Арнольдом, Е.Діннсоном, К Нордентремом і іншими. Заслужують на увагу праці російських учених А.Галагана, В.О.Горєва, Ю.Кудрявчева, О.Замуліна, Б.Капустіна, А.Кімберга, Г.Майєра. Питання організаційно-економічного механізму вищої освіти досліджені в працях українських науковців Т.Б.Боголіба, О.В.Єгорова, О.Кратта, А.Мороза, І.Мельнічук, Т.Оболенської, К.С.Семенюк, Г.Хорунжого, О.Хміль, В.Л.Шевченко і інших [1].

У сучасний період ВНЗ повинні відігравати ключову роль у розвитку суспільства, економіки та культури на глобальному, регіональному, національному і місцевих рівнях. Саме на відповідальності ВНЗ перед суспільством наголошував у своїй статті Г.Хорунжий, який особливу увагу звертав на ключове завдання університетів: підготовку людини до виконання своєї ролі у суспільстві та навчання протягом усього життя [2].

Сучасний науково-педагогічний і культурний прогрес, удосконалення технологій, науки й виробництва зумовлюють пошук та впровадження нових концептуальних підходів до системи фінансового забезпечення. Над дослідженням окресленої проблеми працювали Л.О. Білова, В.І.Ковальов, Є.М.Бойко, В.І.Грушко, М.Й. Малик, С.В.Шолудченко, І.С.Каленюк. За роки незалежності в Україні визначено нові пріоритети розвитку освіти, створено відповідну правову базу, розпочато практичне реформування галузі на основі прийнятої Урядом Програми "Освіта. Україна XXI століття"[3].

У наш час знання втрачають свою цінність, оскільки все дуже інтенсивно змінюється, тому ВНЗ повинні постійно змінювати підходи до підготовки фахівців

адекватно до змін в економічному і суспільному житті. Сьогодні мова повинна йти про зміну парадигми освіти – вихідна концептуальна схема, модель постановки проблем і їх вирішення в сфері освіти [4].

Постановка завдання: У цих умовах ВНЗ постають більш складними організаціями, управління якими вже недостатньо здійснювати традиційними академічними методами і способами. Необхідність реформ в сфері освіти викликають глибокі зміни у місії та структурі вищої освіти. Тому ВНЗ змушені брати на себе нові зобов'язання та відповідальність, виконувати нову роль в суспільстві та світі.

Виклад основного матеріалу. Виконання важливої ролі ВНЗ вимагає відповідного фінансування. Проте ознайомлення з фінансовим забезпеченням закладів освіти та наукової діяльності оптимізму не додає. На відміну від інших галузей економіки, де науково-технічний прогрес відносно здешевлює послуги, прогрес освіти супроводжується їхнім подорожчанням. Директор Департаменту інноваційної політики Держінформнауки України В.С. Шовкалюк в своїй доповіді “Державна інноваційна політика та конкурентоспроможність української економіки” на IV Міжнародному бізнес-форумі “Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні” 24.03.2011р. наводить дані, що стосуються динаміки витрат на наукову діяльність, які свідчать про скорочення видатків на наукову діяльність за рахунок державного бюджету. Зокрема, за період 1990-2009 рр. фінансування скоротилось із 2,3% до 0,37 % ВВП. Аналогічна ситуація з фінансуванням наукової діяльності і за рахунок усіх інших джерел фінансування. Так, за той же період 1990-2009 рр. обсяг фінансування за рахунок усіх інших джерел скоротився із 3,11 до 0,86% ВВП.[3].

Для того, щоб оцінити наслідки такого фінансування, необхідно врахувати, що успіхи країни в науковій та науково-педагогічній сферах супроводжуються відповідними змінами суспільної свідомості, у результаті чого формується у суспільстві певна інноваційна інфраструктура. Після формування “нового типу культури” створюються передумови для запуску механізму комерціалізації науково-педагогічних розробок. І після цього настає етап, коли наука досягає стану самоокупності і стає важливим джерелом отримання прибутків. У цьому випадку вона вже здатна виконувати економічну функцію.

Яку функцію виконує в країні наука (соціокультурну, пізнавальну чи економічну), залежить від рівня фінансування. Отже, виходячи із рівня фінансування, зрушень у цій сфері та сфері суспільної свідомості в Україні, як видно, в найближчі часи не очікується. На основі такого рівня фінансування наукова діяльність може виконувати лише пізнавальну роль.

Не дивлячись на те, що Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” з 1991 року декларує щорічні видатки на науку не менші 1,7% ВВП, навпаки жодного бюджетного року цей показник виконано не було з 1999 року, що не збігається з реальною ситуацією. Натомість типова щорічна цифра видатків на науку у три-п'ять разів менша. У цих умовах постало питання пошуку балансу між функціями ВНЗ як такого, що працює на суспільній ниві діяльності, і як підприємницької організації. Нині навіть країни ЄС виділяють на фінансування університетів (у відсотках від ВВП) лише близько половини коштів тих, які надає США, що змушує шукати нові джерела фінансування.

Що стосується освіти і, зокрема, вищої освіти, то сьогодні ця сфера вважається стратегічним і пріоритетним напрямом в Україні. В останні роки спостерігається деяке збільшення обсягів видатків із державного бюджету на освіту, проте, воно є незначним, спостерігається скорочення доступу до отримання вищої освіти, зокрема, на навчання за рахунок державного бюджету. За деякими джерелами видатки на освіту в державі

за останні три роки досягли 40 млрд. грн., що складає всього 6,6 % ВВП (для прикладу в Європі рівень фінансування освіти не нижче 13% ВВП) [5].

Аналіз видатків на оплату праці в країнах Євросоюзу, Росії і Україні свідчить про величезну прірву, яка існує в оплаті праці. За останні роки відбувається 100% фінансування усіх захищених статей витрат, до яких відноситься заробітна плата, стипендії, а також комунальні послуги і енергоносії. Крім того, відбувається виплата боргів відповідно до ст. 57 Закону “Про освіту” [4].

Аналіз структури доходів державних ВНЗ показує, що на початок 2003/2004 навчального року питома вага вищих навчальних закладів України по джерелам фінансового забезпечення складає відповідно: 39,6 и 37 % – за рахунок державного бюджету, 11,0 % и 0,6 % – місцевого бюджету, 0,3 % и 0,8 % галузевих бюджетів, 49,1 % и 61,6 % – джерел юридичних та фізичних осіб [3].

Основним показником, який характеризує зміни у вищій школі є перехід на багатоканальне фінансове забезпечення вищої освіти, в тому числі за рахунок платного навчання та створення вищих навчальних закладів приватної форми власності. Для активізації розвитку вищих навчальних закладів, поліпшення якості освіти необхідно поступово збільшувати обсяг видатків на вищу освіту. В умовах обмежених фінансових ресурсів держави – фінансування установ освіти потребує відмови від застарілих моделей фінансування та розробки нових засад з урахуванням соціальної значимості та рівня капіталізації доходів. Управління сучасним вищим навчальним закладом повинно бути орієнтовано на ефективне досягнення поточної фінансової мети.

Фінансування освіти – це система відносин з метою формування, розподілу й використання різноманітних фінансових ресурсів у сфері освіти. В результаті дії цієї системи відносин утворюються різноманітні фонди фінансових ресурсів, призначенням яких є забезпечення нормального функціонування закладів освіти. Особливий характер освіти змішаного типу зумовлює і відповідну складність цієї системи. Вагоме значення освіти для суспільства є основою того, що її фінансування забезпечує держава, з іншого боку – забезпечення освіти фінансовими ресурсами може відбуватися не тільки з державного бюджету [7, с. 102].

Розвиток сучасної вищої освіти передбачає гнучкі підходи всіх суб'єктів освітнього процесу до пошуку додаткових джерел фінансування. Автор зазначає, що існують альтернативні можливості у вигляді міжнародних освітніх фондів, які діють в Україні. Значна частина їх представлена мегапроєктами – фондами міжнародного формату, які переслідують глобальні цілі: подолання важливих проблем людства, встановлення демографічних цінностей, поширення наукових знань і використання їх для побудови заснованого на знаннях суспільства, гармонізації сучасного світу [8].

Найбільшим донором в Україну є організації, які належать програмам Євросоюзу. Стосовно України найважливішим є реформування та вихід на новий рівень системи освіти у напрямі наближення до стандартів. Окрім ресурсів спільних масштабних європейських ініціатив, існують численні програми сприяння вищій освіті в окремих країнах (Німеччині, Великій Британії, США та багатьох інших).

Отож, сьогодні в Україні існує розвинена мережа міжнародних освітніх фондів, які пропонують додаткове фінансування для реалізації найрізноманітніших освітніх і наукових потреб (як індивідуальних, так і спільних). Проте, не зважаючи на додаткові джерела фінансування, державне фінансування буде завжди відігравати ключову роль, оскільки за рахунок цього фінансування реально здійснюються державні плани щодо розвитку окремих галузей національної економіки. За останнє десятиріччя більшість розвинутих країн світу провели реформи в освіті, де простежується тенденція до децентралізації, передачі багатьох управлінських повноважень та функцій на нижчі рівні і більш повної участі суспільства в процесі керівництва освітою.

Як результат цього процесу в ряді держав змінилися методи і механізми фінансування закладів освіти. У деяких країнах були проведені реформи, спрямовані на децентралізацію фінансування (в Бельгії, Великобританії, Іспанії, Франції). У деяких – посилена роль місцевих органів влади щодо прийняття відповідних управлінських рішень (Фінляндія, Швеція), в інших – введено нові моделі фінансування видатків на утримання навчальних закладів (Нідерланди), в окремих – надано ширші повноваження закладам освіти по управлінню своїм бюджетом (Великобританія).

В умовах оновлення системи вищої освіти в Україні, активних пошуків шляхів і засобів її модернізації та удосконалення, особливого значення набуває вивчення та використання зарубіжного досвіду, а також аналізу сучасного стану функціонування закордонної системи вищої освіти. Особливо цікавим для України є досвід тих країн, які вже пройшли реформування в галузі вищої освіти, зокрема Франції [9].

Вища освіта у Франції надається в сучасний період у 78 університетах, 5 з яких є приватними. Отже, існують як державні, так і приватні школи. Вони знаходяться у відомстві Міністерства освіти або підпорядковані іншим міністерствам: Міністерству охорони здоров'я, Міністерству оборони, Міністерству промисловості тощо. Отже, у Франції також має місце фінансування вищої освіти з різних джерел, проте, зазвичай, переважає державне фінансування.

Закон України “Про освіту” проголошує, що фінансування державних навчальних закладів, установ і організацій системи освіти повинно здійснюватись на нормативній основі за рахунок коштів держави; підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування, причому держава забезпечуватиме бюджетні асигнування на освіту в обсязі, не меншому 10 % національного доходу, а також валютні асигнування на основну діяльність [10, с. 36]. Відповідно до Закону України “Про освіту” фінансування вищих навчальних закладів державної форми власності здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, призначених для фінансування спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки за участю інших центральних органів виконавчої влади розробляє та погоджує в установленому порядку нормативи матеріально-технічного, фінансового та іншого забезпечення вищих навчальних закладів диференційовано, залежно від типу вищого навчального закладу, спеціальностей, за якими здійснюється підготовка кадрів з вищою освітою та форми післядипломної освіти. Отже, фінансування ВНЗ здійснюється на основі нормативів.

Фінансування за рахунок видатків Державного бюджету України підготовки кадрів з вищою освітою за спеціальностями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів у вищих навчальних закладах державної форми власності здійснюється з урахуванням державного замовлення, визначеного в обсягах, необхідних для забезпечення не менше ста студентів професійних коледжів та ста вісімдесяти студентів в університетах, академіях, коледжах. Для фінансування вищих навчальних закладів можуть залучатися додаткові джерела фінансування, не заборонені законодавством.

Залучені кошти спрямовуються на здійснення статутної діяльності вищого навчального закладу у порядку і на умовах, визначених законодавством та його статутом. Працівникам вищих навчальних закладів встановлюються доплати за науковий ступінь доктора філософії або доктора наук у розмірах відповідно 15 та 20 відсотків посадового окладу, якщо наявність наукового ступеня не передбачена кваліфікаційними вимогами за посадою, яку обіймає працівник. Залучення вищими навчальними закладами державної та комунальної форми власності додаткових джерел

фінансування від надання дозволених законодавством України платних послуг та з інших джерел не тягне за собою зниження нормативів та розмірів фінансування, передбачених у відповідних бюджетах.

Жорсткий поділ освіти на приватну і державну в сучасних умовах поступово втрачає сенс, оскільки існує навчання у державному освітньому закладі, який одержує субсидії держави. У цьому зв'язку на перший план виступають власність, тобто кому належить чи в якій формі власності перебуває та здійснює свою діяльність певний освітній заклад, і фінансування, тобто хто оплачує здобуття студентами освіти.

Натомість у багатьох розвинених країнах державні субсидії компенсують значну частину витрат приватних закладів освіти. Інколи домінує приватний сектор (як, наприклад, у Японії), але все ж таки частіше є державний [11, с. 58].

Державне фінансування підготовки кадрів може формуватися також за рахунок удосконалення державного замовлення на підготовку тих чи інших фахівців. Передумовою надання освітньому закладу державного замовлення повинен стати глибокий аналіз потреби ринку праці в тих чи інших фахівцях. Доведення до освітнього закладу державного замовлення на підготовку фахівців є гарантією зарахування абітурієнтів та оплати їхньої підготовки за встановленою ціною за рахунок державного бюджету. Отже, проведені нами дослідження щодо оцінки стану фінансування вищої освіти у світі та в Україні показали, що:

- якісне виконання завдань, які стоять сьогодні перед навчальними закладами системи вищої освіти, вимагає достатнього рівня фінансового забезпечення діяльності ВНЗ. Розв'язання цієї складної проблеми є нелегким завданням для кожної держави, в тому числі і для України;

- у сфері вищої освіти все більше простежується тенденція неспроможності держави брати на себе весь обсяг фінансування. Саме тому альтернативні джерела фінансування набувають все більшого значення для вищих шкіл;

- відомо, що головним джерелом фінансування вищої освіти практично в усіх країнах є державний бюджет, який формується через податки;

- серед інших можливостей диверсифікації джерел доходів вищих шкіл розглядають продаж результатів і продуктів дослідної діяльності, активне залучення позабюджетних коштів для науково-дослідних проєктів;

- запровадження платного навчання в Україні означає відмову від гарантованого державою безкоштовного навчання, проте, якщо розуміти це як інвестиції для кожного в його майбутнє, то такий крок є цілком виправданим, оскільки, враховуючи тенденцію, що 70-80% дорослого населення Європи підвищує кваліфікацію або й зовсім змінює спеціалізацію;

- можливості диверсифікації джерел доходів вищих шкіл у тому числі за рахунок платної форми навчання повинні супроводжуватись суттєвими якісними змінами в сфері навчання, зокрема в забезпеченні умов для задоволення потреб громадян, суспільства і ринку праці в якійсній освіті шляхом створення нових інституційних механізмів регулювання в сфері освіти, оновленні структури і змісту освіти, розвитку фундаментальності і практичної спрямованості освітянських програм [23].

Виконання ВНЗ важливих завдань, що покладаються на них в сучасний період, потребує також належної соціальної відповідальності вищої школи, яка базується на усвідомленні викликів глобалізованого світу, проблем економічного та соціального розвитку суспільства та розумінні своїх обов'язків перед суспільством, органами влади, науково-педагогічними працівниками і студентами, персоналом ВНЗ, місцевими громадами, партнерами, службами тощо.

Особливо важливе значення надається дотриманню соціальної відповідальності ВНЗ, перш за все перед науково-педагогічними працівниками. Важливою передумовою

вирішення цього питання є створення ефективної системи менеджменту і системи облікового забезпечення прийняття оптимальних управлінських рішень для цієї системи, оскільки без адекватної облікової системи неможливо досягти ефективної діяльності ВНЗ.

Таким чином, вирішення основної стратегічної мети вітчизняної освіти, яка полягає в оновленні структури і змісту освіти, розвитку фундаментальності і практичної спрямованості освітянських програм, формування системи безперервної освіти, забезпечення умов для задоволення потреб громадян, суспільства і ринку праці в якійсній освіті тісно пов'язано з вирішенням завдання підвищення ефективності управління в системі освіти; удосконалення економічних механізмів у сфері освіти, передумовою чого є система обліку як важлива інформаційна система забезпечення правильних управлінських рішень.

Стан закладів вищої освіти в сучасний період віддзеркалює ті проблеми, які існують в державі. Рівень розвитку вищої освіти в Україні характеризується нелегким фінансовим становищем, вихід з якого пов'язаний з побудовою нових фінансових економічних відносин. У сучасних умовах перед вищою школою України стоїть відповідальне завдання – задовольнити потреби суспільства у спеціалістах з вищою освітою, здатних розв'язувати складні соціально-економічні проблеми сьогодення і майбутнього.

Основою сучасного розуміння суспільного прогресу є нове бачення освіти та громадської свідомості як важливих складових сталого розвитку в даній сфері. Реформування цієї сфери – одне із головних завдань України на сучасному етапі. Україна іде шляхом Болонського процесу, що передбачає необхідність підвищення якості підготовки кадрів.

У світі існує чимало різноманітних систем вищої освіти. Однак їх можна згрупувати за двома основними категоріями: державні системи, у яких вищі навчальні заклади забезпечуються та фінансуються державою; змішані системи з різною роллю державного та приватного секторів.

Фінансування вищих навчальних закладів здійснюється за такими принципами:

- нормативний, коли виділення фінансових коштів здійснюється на основі розрахункових нормативів і залежить таким чином тільки від кількості закладів, чисельності студентів, тощо.

- фінансування за результатами діяльності, коли виділення фінансових коштів здійснюється також на основі нормативів, але з урахуванням певних результатів.

Суть нормативного методу полягає в тому, що кожний навчальний заклад має у розпорядженні певну кількість науково-педагогічного, адміністративного та допоміжного персоналу. Відшкодування певного рівня видатків на оплату праці та утримання залежить від кількості студентів. Результативність роботи навчального закладу не впливає на обсяги фінансування. Централізоване управління і система фінансування навчальних закладів ґрунтується на стандартних принципах, не враховуючи місцеву ситуацію. Така система стримує ініціативу навчальних закладів, не допускає функціональної гнучкості і не враховує варіації попиту на освіту, а отже і відповідну потребу в перерозподілі фінансових ресурсів. Нормативне фінансування не пов'язує обсягів фінансових ресурсів з результативністю роботи навчального закладу і таким чином не націлює їх на кращі досягнення.

В Україні практика державного фінансування освіти, хоча і зазнає значної трансформації, потребує суттєвого удосконалення. В основі визначення обсягів фінансування часто лежить принцип “від досягнутого рівня”, коли на потреби освіти просто виділяється певна сума з бюджету та основною метою виступає збереження рівня фінансування рівня минулих років.

У той час як життєво необхідним є визначення об'єктивних потреб суспільства в освіті. Причому сам механізм планування і здійснення фінансових видатків свідчить про те, яке значення надається суспільством освіті, яка роль визнається за освітою у забезпеченні суспільного розвитку. В умовах фінансової скрути процес складання бюджету на освіту, відбувається не стільки знизу, скільки згори.

На сьогодні залишається актуальним питання досліджень бюджетного фінансування освіти в умовах зміни економічних явищ і процесів, викликаних реформуванням даної галузі.

Наступним етапом створення законодавчого підґрунтя для впровадження в практику фінансування вищої освіти за рахунок платного навчання. Для основного контингенту студентів зберігався державний бюджет як головне джерело фінансування, однак, виділялася частина студентів, навчання яких фінансується зі спеціальних коштів. Вони складаються як із особистих коштів студентів, так і з коштів підприємств-замовників та організацій-спонсорів.

Платне навчання у державних ВНЗ (за так званним контрактом), так і ВНЗ інших форм власності (де оплата навчання є єдиним джерелом фінансових надходжень), потрібно розглядати як дуже результативний механізм виявлення та задоволення освітніх потреб людини. Із введенням платного навчання ринок вищої освіти відразу ж відреагував на них збільшенням обсягів підготовки за деякими спеціальностями, які були найбільш затребуваними з погляду абітурієнтів та їх сімей. Можна стверджувати, що структура платної вищої освіти сформована і продовжує формуватися, виходячи виключно з потреб особистості.

Пошук нових, більш гнучких та оптимальних схем фінансування вищої освіти здійснюється практично в усіх країнах світу, причому незалежно від рівня їх економічного розвитку і, відповідно, можливостей фінансування вищої школи.

Світова практика, засвідчує, що поки, на жаль, не створено зразкового механізму вирішення цієї проблеми, який можна було б застосовувати без певних обмежень. Використовуються різні підходи до розробки моделі фінансування вищої освіти, але всі вони передбачають запровадження в різних формах і масштабах нових принципів персоніфікації бюджетного фінансування та участь безпосередніх споживачів освітніх послуг у співфінансуванні вищої освіти. Здійснюється перехід від принципу "фінансування всіх" до принципів "фінансування кожного" та "фінансування кожним".

Основною перевагою нового варіанту надання ВНЗ коштів з державного бюджету повинен стати диференційований підхід до потреб кожного вищого навчального закладу. Вихідними положеннями для розмежування цих потреб має бути моніторинг та оцінка рівня теоретичної й практичної підготовки випускників, професорсько-викладацького складу та наукових співробітників, стану матеріально-технічної бази навчального закладу й інших чинників.

Загальний аналіз нинішнього стану вищої освіти дає підстави визначити такі головні принципи її функціонування:

1. Одним із основних джерел фінансування вищих навчальних закладів повинен залишатися державний бюджет.

2. Модель фінансування ВНЗ насамперед повинна передбачати заміну попереднього затратного механізму виділення коштів з державного бюджету на цільовий, тобто такий, який би враховував не лише витрати освітнього закладу на підготовку одного студента, а й характер конкретних програм навчання і наукових досліджень, актуальність та якість яких визначаються на конкурсній основі та включає у вартість підготовки бакалавра, магістра частку накопичення, яка може бути використана на розвиток матеріально-технічної бази, стимулювання працівників тощо.

3. Оскільки державний бюджет не в змозі відшкодувати усі потреби у фінансових ресурсах вищих навчальних закладів, необхідно широко залучати додаткові джерела фінансового забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Боголіб Т.Б. Университет как экономическая корпорация (Опыт США)/ Т.Б.Боголіб // Вісник економічної науки и України, 2010. – №2. – С.13-17.
2. Хорунжий Г. Соціальна відповідальність вищої школи в контексті Болонського процесу / Г. Хорунжий // Вища школа. – 2010.-№5-6. – С. 12-24.
3. Кремень В. Вища освіта і наука – пріоритетні сфери розвитку суспільства у ХХІ столітті / В.Кремень // Вища освіта. – 2002. – № 4 – 5. – С. 3 – 33.
4. Шмырева Н.А. Педагогические системы: научные основы, управление, перспективы развития / Н.А.Шмырева, М.И.Губанова, З.В.Крецан // Кемерово, 2002. – С.99.
5. Шевченко В.Л. Болонский процесс: состояние и проблемы высшего образования Украины / В.Л. Шевченко, К.С.Семенюк // Вісник, 2009. – Вип. – №1(10). – С.30-34.
6. Николаенко С. Реформы высшего образования Украины и Болонский процесс / С.Николаенко // Голос України – 08.06.2007.
7. Василик О.Д. Теорія фінансів / О.Д.Василик – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
8. Єгорова О.В. До проблеми пошуку додаткових джерел фінансування вищої освіти України / О.В. Єгорова // Болонський процес: стан та перспективи розвитку вищої освіти в Україні: матеріали науково-методичної конф. 18-19.11.2010 р. – НТУУ „КПІ”. – С. 121–125.
9. Хміль О. Особливості системи вищої освіти у Франції / О.Хміль // Молодь і ринок, 2010. - №9(68). – С. 95-99.
10. України. Закон. Про освіту: 23.03.1996 № 100/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12>
11. Education at a Glance. OECD Indicators. – Paris. 2011, С.94.

ТРУФИНА Ж.С., ТРУФЕН А.О. ФИНАНСОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ, СОСТОЯНИЕ И ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

В статье определяются проблемы эффективности образовательной деятельности и основных направлений ее увеличения. Разработаны предложения относительно совершенствование организации образовательной деятельности и путей усовершенствования финансирования этой отрасли.

Ключевые слова: высшая школа, финансовая обеспеченность, государственный бюджет, зарплата.

TRUFINA J.S., TRUFEN A.O. FINANCIAL SUPPORT OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE, THE STATE AND THE WAYS OF IMPROVEMENT

The problems of efficiency of educational activity and basic directions of its increase are determined in the article. Suggestions in relation to perfection of organization of educational activity and ways of improvement of financing of this industry are developed.

Keywords: graduate school, financial security, State budget, salaries.